

21Media, Television 21,
Bul. Makedonija, nr.10
Skopje/Shkup, Macedonia
E-mail: info@tv21.tv,
www.tv21.tv

До:

Министерство за информатичко општество и администрација, Министерот Дамјан Манчевски
Влада на Република Македонија, Министерот Роберт Поповски

Предмет:

Забелешки по однос на Предлог законот за изменување и дополнување на Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги

Почитувани,

Ви се обраќаме со цел да ги изнесеме нашите забелешки по однос на **Предлог законот за изменување и дополнување на Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги**.

Телевизија 21 Македонија, како дел од Корпорацијата 21 Медиа, ја поздавува иницијативата на Владата на Република Македонија за реформи во медиумската сфера, со што би се создале подобри услови за функционирање на радиодифузерите од една страна, како и подобар пристап на публиката до избалансирано известување и содржини кои го отсликуваат културниот диверзитет на граѓаните на Република Македонија.

Имајќи ги во предвид сите забелешки и препораки во Извештајот на Прибе, извештаите на ЕК за напредокот на Република Македонија во насока на усогласување со законодавството на ЕУ, Итните Реформски Приоритети за Република Македонија, извештаите на ОБСЕ/ОДИХР, индексите на слобода на печатот на Репортери без граници, индексите на одржливост на медиумите на IREX (МСИ), како и другите извештаи од релевантни домашни и меѓународни институции и здруженија, **неопходно е медиумите да бидат ослободени од секако вид на политички притисок, да се создадат услови за одржливо, независно известување и да се создадат услови за финансиска стабилност и предвидливост на медиумите, како и здрава конкуренција на пазарот**.

ТВ21 Македонија, со својата програмска понуда на македонски и албански јазик придонесува за реализација на целите на Законот утврдени во член 2, имено дава посебен придонес во унапредување на слободата на изразување, унапредување на односите, промовирање на посебностите и културните традиции на двете најголеми етнички заедници во Република Македонија итн., а притоа во сите извештаи е оценета како балансирана, неутрална и професионална телевизија. ТВ21 Македонија, согласно Анализата на пазарот за 2016 година¹, иако нова, е најгледана телевизија од телевизиите на државно ниво преку оператор на јавна електронска комуникациска мрежа. Во врска со начинот на прием на ТВ сигналот, дури 87.8% од гледачите во Република Македонија би можеле да имаат пристап до ТВ21.

Владата на Република Македонија, во Предлог законот за изменување и дополнување на Законот за аудио и аудиовизуелните услуги, покрај останатите измени и дополнувања, со новиот Член 37 го менува Членот 143 од актуелниот закон. Со оваа измена, Членот 143 од актуелниот закон само се дополнува со два нови става, кои во новиот Член 37 се дадени како став (3) и став (5).

¹ http://avmu.mk/wp-content/uploads/2017/05/Analinaliza_na_pazarot_ns_sudio_i_audiovizuelni_mediumski_uslugi_z_2016_godina.-min.pdf

Нашиот интерес е во однос на Член 37 став (5), и при тоа, би сакале да го истакнеме следното:

1. **Обврската за ткн. "MUST CARRY" е воведена во нашето законодавство, имено во ЗААВМУ со неговото донесување во 2014 година, со Членот 143 став (3) – "Оператор кој реемитува програмски сервиси треба да обезбеди програмскиот пакет задолжително и бесплатно да ги содржи програмските сервиси на јавниот радиодифузен сервис кои се финансираат од радиодифузна такса, освен оператор кој реемитува програмски сервиси преку дигитален терестријален мултиплекс (ДТМ)". Оваа обврска останува иста и во новиот Член 37, со тоа што е поместена во ставот (4) и променета е дефиницијата во однос на начинот на финансирање на МРТ;**
2. Во новиот Член 37 со ставот (5) вградена е истата одредба од ставот (4) и **дополнително се проширува опфатот на програмски сервиси опфатени со "MUST CARRY" обврската, при што покрај јавниот радиодифузен сервис, се однесува и на дел од комерцијалните радиодифузери – "Оператор кој реемитува програмски сервиси треба да обезбеди програмскиот пакет во кој задолжително треба да ги содржи програмските сервиси на јавниот радиодифузен сервис и задолжително да ги содржи програмските сервиси на домашните радиодифузери кои емитуваат телевизиски програмски сервис од општ фоРепублика Македонијаат на државно ниво преку дигитален терестријален мултиплекс."**
3. **Република Македонија, со оглед на статусот на земја кандидат, треба да ја следи регулаторната рамка на ЕУ за електронски комуникации и е под надзор на Европската комисија. Согласно Директивата за универзална услуга и кориснички права поврзани со електронските комуникациски мрежи и сервиси², потребно е засегнатите земји да обезбедат минимално ниво на достапност (availability) и финансиска пристапност (affordability) на основните услуги и да гарантираат група на основни права во корист на потрошувачите. Според оваа Директива, земјите можат да постават разумни правила за "задолжително пренесување" на определени радиодифузни програми од причини на јавен интерес кои мора да бидат јасно дефинирани и образложени, ако засегнатите преносни мрежи се главен извор на пренос на радио или ТВ сигнал за значителен број корисници во определен регион или област. Ваквите обврски за "задолжително пренесување" мора да бидат пропорционални и транспарентни. Ова не го ограничува правото на земјите-членки да утврдат соодветна компензација, доколку е неопходно, се додека обезбедуваат да нема дискриминација во поглед на постапувањето. Во случаите кога се предвидуваат надоместоци, земјите мора да обезбедат истите да се применуваат на разумен и транспарентен начин.**
4. Согласно Анализата на законодавството на земјите-членки на ЕУ во однос на обврската за "MUST CARRY", имено документот Пристап до ТВ платформи³, подготвена од Европската Аудиовизуелна Опсерваторија за DG COMM на Европската Комисија, може да се заклучи дека истата е насекаде задолжителна за **реемитување на јавните радиодифузни сервиси, но се применува и за рееемитување на определени програми на приватни радиодифузери или помали радиодифузери (најчесто локални или регионални), доколку има потреба да се промовира разновидноста на понудата, медиумскиот плурализам и да се обезбедат содржини на јазиците на немнозинските заедници.** Во добар дел земји-членки на ЕУ обврската за "MUST CARRY" статус на комерцијалните програмски сервиси е укината со оглед што се сметала за транзиционо решение во периодот на премин од аналого во дигитално терестријално

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32002L0022>

³ <http://www.obs.coe.int/documents/205595/264629/Must+Carry+Report+%28Dec.+2015%29/bb229779-3fb2-488d-9c0e-d91e7d94b24d>

емитување. Во останатите земји-членки каде што постои ваков статус за комерцијалните телевизии, најчесто се работи за **БЕСПЛАТЕН пренос** (реципроцитетен однос, ниту телевизиите наплаќаат за содржините, ниту операторите наплаќаат за преносот на каналите), или само телевизиите им плаќаат на операторите за преносот, или преносот се врши само преку оператори на ДТМ мрежа, или ваков статус имаат сите радиодифузери на ниво на државата а нивниот пренос е детерминиран со потребата за унапредување на медиумскиот плурализам на определено подрачје и лимитиран на определен капацитет на операторите, или пак во легислативата постои како обврска а во пракса не може да се отпочне спроведувањето заради несогласувања меѓу радиодифузерите и операторите, најчесто заради комерцијалниот момент или пак се спроведува нецелосно заради меѓусебни спорови меѓу радиодифузерите и операторите.

5. Во Анализата на најдобрите практики во однос на "MUST CARRY" и "MUST OFFER" правилата за радиодифузерите и кабелските оператори⁴, подготвена од страна на ОБСЕ, имено од Канцеларијата на ОБСЕ за слобода на медиумите за потребите на Владата на РМ во 2015 година, даден е преглед на регулацијата и состојбите во оваа област на 4 избрани земји со најсофистицирано аудиовизуелно законодавство, кои имаат сличен начин на ТВ прием како Република Македонија, имено, најголем дел од каналите се пренесуваат преку кабелски оператори, и/или каде културниот диверзитет на населението е значаен фактор за таквата регулација. **Од Анализата може да се заклучи дека "MUST CARRY" статусот е секогаш резервиран за јавните радиодифузни сервиси, а понекогаш го добиваат и странски, национални, регионални или локални приватни радиодифузери. Во случаите кога се опфатени и приватните радиодифузери, одлуките за нивен избор се мотивирани од целите на јавниот интерес, кои мора да бидат јасно и детално образложени, а изборот треба да биде предвидлив и транспарентен: радиодифузерите не треба да бидат назначени на индивидуална основа, туку определени програми врз основа на категоријата во која тие припаѓаат, на пример, преку исполнување на одредени цели од јавен интерес. Трошоците за содржините и нивната дистрибуција се делумно или целосно регулирани, т.е најчесто е пропишано е дека нема трошоци на ниту една страна, а онаму каде што има, наведено е дека истите се регулираат со договори на фер, разумна и на недискриминаторна основа, за што е утврдена постапка за арбитража.**

6. Како пример за инсистирањето на ЕК за ригидна имплементација на ваквата одредба од Директивата, е одлуката на ЕК да ја санкционира државата Белгија пред Европскиот суд на правдата (ЕСП)⁵, и тоа по €31 251.20 дневно се до измена на одлуката, заради нетранспарентната постапка за назначување на "MUST CARRY" канали, имено заради наметнатата обрската за задолжително пренесување за цели радиодифузни друштва, а не поединечни канали, и заради фактот што одлуката за избор на каналите не била донесена врз основа на објективни, однапред познати и недискриминаторски критериуми.

Она што од сите овие анализи може да се заклучи е дека во ниту една земја-членка на ЕУ, нема одредба која ги обврзува сите оператори кои реемитуваат програма, покрај јавниот сервис, задолжително да ги реемитуваат исклучиво националните терестријални канали, без никакви дополнителни услови или образложение, како што е утврдено во Предлог Законот.

Ваквата регулација не е во согласност со членот 31 од Европската Директива за универзална услуга од следните причини:

⁴ <http://www.osce.org/fom/162736?download=true>

⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1144_en.htm

- **Во однос на операторите:** Не е запазен принципот на потреба, односно обврската да се примени само за определени оператори и подрачја каде операторот на мрежата е главен извор на пренос на радио или ТВ сигнал за значителен број корисници во определен регион или област;
- **Во однос на програмските сервиси кои се реемитуваат:** Не постои јасно дефинирање и образложение на причините заради кои се наметнува обврската и целта која треба да се постигне, и не е образложен изборот на конкретните радиодифузери чии содржини задолжително треба да се реемитуваат;
- **Во однос на надоместокот:** освен што е наведено дека ќе се води посебно сметководство за активностите поврзани со реемитувањето на програмските сервиси, не се запазени принципите на транспарентност и пропорционалност, не е наведено кој кому ќе плаќа и колку, не е запазен принципот на недискриминација на операторите.
- **Во однос на потребата за ваквата обврска:** не е наведена динамика на периодично преиспитување или ревизија за да се утврди дали истата ги постигнува целите заради која е воведена, дали истата ќе се рефлектира на цената кон крајните корисници – гледачите итн.

Дополнително, не само во Предлог Законот⁶ кој е ставен на јавна расправа, туку **ниту во Воведот, т.е. оцена на состојбите во областа што треба да се уреди со законот и причини за донесување на законот, ниту во Образложението, т.е. објаснувањето на содржината на одредбите на Предлог Законот, не е објаснета потребата и не е дадено образложение** за ваквото проширување на опфатот на обврската "MUST CARRY" за операторите и статусот "MUST CARRY" на комерцијалните национални терестријални телевизии.

Од сите горенаведени причини, сметаме дека со ваквото предлог законско решение од Членот 37 ставот (5), во однос на проширувањето на обврската "MUST CARRY" за сите оператори и статусот "MUST CARRY" за комерцијалните национални терестријални телевизии, Владата на Република Македонија:

1. Не адресира ниту една препорака на ниту еден од документите, извештаите или препораките на ЕУ, Прибе, ОБСЕ и сл. кои се однесуваат на реформирање на медиумската сфера;
2. Не ја образложува потребата за истото;
3. Не ги заштитува крајните корисници – гледачите, заради можноста за зголемување на цените за претплата, што би можело да се рефлектира во нивно откажување од претплатата и намален пристап до медиумското информирање;
4. Прави дисторзија на пазарот на комерцијални аудиовизуелни медиумски услуги, преку "привилегирање" на определени телевизии и обратно, "дискриминација и ставање во нерамноправна положба" на останатите;
5. Ги става пред свршен чин операторите на јавни електронски комуникациски мрежи, со наметнување на нова законска обврска без притоа да води сметка за зголемените трошоци кои можат да произлезат од таквата обврска;

⁶ http://www.mio.gov.mk/files/pdf/dokumenti/zakoni/ID_zakonZa_AAVMU.pdf

21Media, Television 21,
Bul. Makedonija, nr.10
Skopje/Shkup, Macedonia
E-mail: info@tv21.tv,
www.tv21.tv

6. Не придонесува, или неизбалансирано придонесува за поттикнување на културата на јавен дијалог меѓу граѓаните со цел да се зацврсти заемното разбирање и толеранција за унапредување на односите меѓу различните заедници;
7. Индиректно влијае на уредувачката политика и избалансираното известување преку можноста истите “до вчера привилегирани телевизии заради владиното рекламирање и субвенционирање на производството на домашна програма”, повторно да бидат “привилегирани” преку обезбедување на екстра приходи заради нивниот “MUST CARRY” статус.

За таа цел сметаме дека е потребно да се направат дополнување на ЗААВМУ во насока на усогласување со Европската Директива за универзална услуга, и тоа:

ПРЕДЛОГ 1

Член 37

Членот 143 се менува и гласи:

„Член 143

Обврски на оператор кој реемитува програмски сервиси

- (1) Оператор може да ги реемитува програмските сервиси на домашни радиодифузери само во сервисната зона за која радиодифузерите ја имаат добиено дозволата за обезбедување на телевизиско или радио емитување и врз основа на регулирани авторски права и сродни права, согласно со Законот за авторските права и сродните права.
- (2) Оператор кој реемитува програмски сервиси треба да обезбеди програмски пакет кој задолжително треба да ги содржи програмските сервиси на јавниот радиодифузен сервис.
- (3) Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги на операторот од став (2) на овој член, може да му наметне разумни обврски за реемитување и на програмските сервиси на еден или повеќе други домашни радиодифузери, со цел да се обезбеди нивниот прием на територијата на Република Македонија на национално, регионално или локално ниво.
- (4) Обврските за реемитување утврдени во ставот (3) од овој член ќе се изречат во согласност со принципите на пропорционалност и транспарентност само на операторите чии мрежи се користат од страна на значителен број на корисници како главен начин за примање аудиовизуелни програми и само ако тоа е во интерес на јавноста, и истите се предмет на периодична ревизија.
- (5) Оператор може да реемитува програмски сервиси на радиодифузери од други држави согласно со членот 44 од овој закон и врз основа на регулирани авторски права и сродни права, согласно Законот за авторските права и сродните права.
- (6) Доколку програмските сервиси што се реемитуваат преку јавните електронски комуникациски мрежи се титулуваат на јазик различен од јазикот на кој оригинално се произведени, мора да бидат титулувани на македонски јазик, освен телешопингот и рекламите.
- (7) Операторот кој реемитува програмски сервиси е должен во претплатничките договори што ги склучува со своите претплатници да го наведе програмскиот пакет, односно листата на програмските сервиси кои ги реемитува во моментот, а за кои е издадена потврдата за регистрација од страна на Агенцијата.
- (8) Операторот кој реемитува програмски сервиси е должен да води посебно сметководство за активностите поврзани со реемитувањето на програмските сервиси.“

21Media, Television 21,
Bul. Makedonija, nr.10
Skopje/Shkup, Macedonia
E-mail: info@tv21.tv,
www.tv21.tv

ПРЕДЛОГ 2

Член 37

Членот 143 се менува и гласи:

„Член 143

Обврски на оператор кој реемитува програмски сервиси

(1) Оператор може да ги реемитува програмските сервиси на домашни радиодифузери само во сервисната зона за која радиодифузерите ја имаат добиено дозволата за обезбедување на телевизиско или радио емитување и врз основа на регулирани авторски права и сродни права, согласно со Законот за авторските права и сродните права.

(2) Оператор може да реемитува програмски сервиси на радиодифузери од други држави согласно со членот 44 од овој закон и врз основа на регулирани авторски права и сродни права, согласно со Законот за авторските права и сродните права.

(3) Доколку програмските сервиси што се реемитуваат преку јавните електронски комуникациски мрежи се титлуваат на јазик различен од јазикот на кој оригинално се произведени, мора да бидат титлувани на македонски јазик, освен телешопингот и рекламите.

(4) Оператор кој реемитува програмски сервиси треба да обезбеди програмскиот пакет задолжително и бесплатно да ги содржи програмските сервиси на јавниот радиодифузен сервис кои се финансираат од буџет на РМ, освен оператор кој реемитува програмски сервиси преку дигитален терестријален мултиплекс **како и ТВ на државно ниво преку оператор на јавна електронска комуникациска мрежа.**

(5) Оператор кој реемитува програмски сервиси треба да обезбеди програмскиот пакет во кој задолжително треба да ги содржи програмските сервиси на јавниот радиодифузен сервис и задолжително да ги содржи програмските сервиси на домашните радиодифузери кои емитуваат телевизиски програмски сервис од општ формат на државно ниво преку дигитален терестријален мултиплекс **како и ТВ на државно ниво преку оператор на јавна електронска комуникациска мрежа.**

(6) Операторот кој реемитува програмски сервиси е должен во претплатничките договори што ги склучува со своите претплатници да го наведе програмскиот пакет, односно листата на програмските сервиси кои ги реемитува во моментот, а за кои е издадена потврдата за регистрација од страна на Агенцијата.

(7) Операторот кој реемитува програмски сервиси е должен да води посебно сметководство за активностите поврзани со реемитувањето на програмските сервиси.“

Остануваме на располагање за дополнително појаснување.

Со почит,

Бетим Хајдари
Сектор за административни и правни прашања
Компани 21-М

